

III. ZÁKLADNÉ INFORMÁCIE O SÚČASNOM STAVE ŽIVOTNÉHO PROSTREDIA DOTKNUTÉHO ÚZEMIA

1 CHARAKTERISTIKA PRÍRODNÉHO PROSTREDIA

1.1 GEOMORFOLOGICKÉ POMERY

Katastrálne územie Vavrečky sa orograficky začleňuje do sústavy vonkajších (flyšových) Západných Karpát. Leží na rozhraní dvoch geomorfologických celkov, Oravskej Magury a Oravskej kotliny. Obec Vavrečka leží v severovýchodnej časti v Hruštínskom úvale a juhozápadnej časti Oravskej Magury. Reliéf územia tvorí pahorkatina mierne zvlnená, vo vyšších polohách je terén značne členitý. Sklon svahov je mierny až stredný 10°-15°, miestami 5°-7°. Nadmorská výška na najnižšom položenom mieste je 608 m.n.m. Najvyššie položené miesto je na Magure 1112 m.n.m.

1.2 HORNINOVÉ PROSTREDIE

Na geologickej stavbe územia sa podieľajú horniny paleogénu, neogénu a kvartéru. Paleogén predstavujú hlavne drobové pieskovce s vložkami šedých i pestrých ílovcov. Na rozhraní pieskovcov a ílovcov vznikajú menšie vrstevné, puklinovo-vrstevné pramene s pomerne stálou výdatnosťou. Prevládajúcou horninou v neogénnej výplni Oravskej kotliny sú sivomodré íly s nepravidelnými slojami lignitu. Neogénne i paleogénne podložie je prikruté rôzne mocnými alúviami, ktoré prechádzajú miestami do kamenitých a hlinito-kamenitých sutí. Charakter sedimentov závisí od podložných hornín. Hydrogeologicky najvýznamnejšou časťou kvartérnych sedimentov sú aluviálne náplavy rieky Biela Orava. Ich mocnosť je pomerne malá 5-9 m. Štrky sú hrubozrnné až balvanité, valúny alebo až dobre spracované. Materiál valúnov tvoria prevažne pieskovce (80 %), zlepenice (13 %), bridlice, kremence, vápence.

Podložie je zložené z flyšových hornín, ktoré vznikali ukladaním a striedaním vrstiev pieskovcov až zlepeníc, ílovcov až slieňovcov v paleogénnom (staršie treťohory) mori.

1.2.1 Geodynamické javy

Vysoko vyzdvihnutá antiklinálna stavba Oravskej Magury podmienila intenzívne erózne procesy. Mnohé paralelné toky stekajúce z pohoria rozčlenili horské úbočia na sústavu rázsochovitých chrbtov a hlbokých dolín. V centrálnom chrbte prevládajú pieskovce, čo sa odráža vo väčšej sklonovitosti svahov. Nižšie časti, ktoré predstavujú odlesnené strány, sú postihnuté výmoľovou eróziou a častými zosuvmi. Reliéf Oravskej kotliny je mäkkou modelovaný.

Vo vyšších častiach na málo odolných horninách prebieha povrchová až výmoľová erózia, časté sú menšie zosuvy. V záujmovom území neboli zistené stopy po erózii.

1.2.2 Ložiská nerastných surovín

V katastrálnom území obce Vavrečka nie sú evidované: staré banské diela, prieskumné územia pre vyhradený nerast. V riešenom území sa nenachádzajú ložiská vyhradených nerastov, nie sú určené chránené ložiskové územia, ani dobývacie priestory.

1.3 KLIMATICKÉ POMERY

V zmysle klimatologickej klasifikácie [Mazúr-Jákal, 1982] územie patrí do mierne chladnej oblasti, s priemernými teplotami v júli 14 -16 stupňov Celzia, v januári 6 až -8 stupňov Celzia, s priemernými ročnými zrážkami 850-900 mm (500-550 mm za vegetačné obdobie).

1.4 VODA

1.4.1 Povrchové vody

Územie obce sa nachádza v povodí rieky Biela Orava na pravostranných svahoch jej údolia. Obec Vavrečka je súčasťou hydrogeologického regiónu PN 025, paleogén povodia rieky Bielej Oravy a neogén Oravskej kotliny.

Posudzované územie je odvodňované pravostrannými prítokmi rieky Biela Orava. Tieto v hornej a strednej časti svojho toku tečú v hlbokých zárezoch na dne nevýrazných údolí. V dolnej časti sú zarezané do pokryvných hlín, prípadne vlastných náplavov. Toky nie sú hydrologicky sledované, avšak pre celú oblasť je charakteristický stredohorský typ režimu odtoku, s maximálnymi prietokmi v apríli a významným zvýšením už v marci. Toky sa vyznačujú výraznou reakciou na zrážky s intenzívnym z nánosom materiálu pri zvýšení stavov.

Vodné toky sú hydrologicky nevyrovnané a v prietokoch vody majú veľmi veľké výkyvy s intenzívnym nánosom materiálu pri zvýšených stavoch. Vodné toky pretekajúce riešeným územím sú neohradzované, nemajú vybudované ochranné hrádze.

Vodné plochy

Na severnej strane zasahuje do širšieho okolia záujmovej lokality vodná nádrž Oravská priehrada.

1.4.2 Podzemné vody

V zmysle hydrogeologickej rajonizácie Slovenska /Šuba, 1986/ je územie súčasťou hydrogeologického rajónu paleogén povodia Bielej Oravy a neogén Oravskej kotliny.

Vzhľadom na ílovitý charakter sedimentov kvartéru, ako aj podložného neogénneho komplexu je územie veľmi slabo zvodnené. Výskyt podzemnej vody je viazaný iba na polohy piesčitých a štrkovitých sedimentov, pričom sa predpokladá výskyt viacerých zvodnených horizontov s mierne napätou hladinou podzemnej vody. Podzemné vody sú doplňované výlučne zrážkami. V dôsledku nízkej priepustnosti prostredia značná časť zrážkových vôd nevsakuje ale odteká povrchovým odtokom alebo povrchovou zónou, konformne s povrchom terénu. V širšom okolí posudzovaného areálu sa nenachádzajú využívané zdroje podzemných vôd.

1.4.3 Minerálne a termálne vody

V blízkosti záujmového územia sa nenachádzajú zdroje minerálnych alebo termálnych vôd.

1.4.4 Vodohospodársky chránené územia

V blízkosti záujmového územia sa nenachádza vodohospodársky chránené územie v zmysle nariadenia vlády SSR č. 13/1987 Zb. v znení neskorších predpisov ani pásma ochrany využívaných vodných zdrojov.

1.5 PÔDA

V kotlinovom stupni prevládajú hnedé pôdy na flyšových sedimentoch; hnedé pôdy glejené a kyslé glejené. Na úpätí a svahoch Oravskej Magury prevládajú hnedé pôdy glejové na rozličných substrátoch; plytké hnedé pôdy na flyšových sedimentoch; hnedé pôdy na výrazných svahoch na flyšových sedimentoch; rendziny a rendziny hnedé na výrazných svahoch vápencov a dobomitov.

Kryt v obci tvorí hlavne kambizem. Kambizem spolu s andozemou patrí do skupiny hnedých pôd. Majú kambický B-horizont, ktorý vznikol v procese hnednutia, alterácie, oxidického zvetrávania (fyzikálne a chemické premeny prvotných minerálov a tvorba ílových minerálov).

Pôdy tohto typu sú veľmi heterogénne, lebo sa nachádzajú na najrozličnejších materských horninách (vyvreté, metamorfované, sedimentárne) rôzneho mechanického (zrnitostného) zloženia. To podmieňuje ich druhovú a subtypovú pestrosť. V procese hnednutia dochádza k zafarbeniu horizontu hydrolýzou uvoľnenými amorfnými oxidmi a hydroxidmi železa alebo železom v komplexných zlúčeninách –cheláty. K hnednutiu ďalej prispievajú aj procesy tvorby ílu.

1.6 BIOTA

1.6.1 Flóra a vegetácia

Podľa fytogeografického členenia Slovenska [Futák, 1980] patrí záujmová oblasť do oblasti západokarpatskej kveteny, obvodu západobeskydskej flóry, okresu Západné Beskydy.

Obvod západobeskydsej flóry je charakterizovaný submontánnymi a montánnymi lesnými spoločenstvami a vplyvom karpatskej flóry. Druhovým zložením sa vegetácia na celom území katastra zaraďuje do jedného lesného vegetačného stupňa: smrekovo-bukovo-jedľového. Náhle a podstatné zmeny v rastlinných spoločenstvách Vavrečky spôsobil človek pri hospodárskom využívaní krajiny. Pôvodné jedlo-bukové lesy boli v nižších vhodných polohách vyrúbané a premenené na polia a lúky, vo vyšších polohách na smrekové monokultúry. Lesy dnes zaberajú len cca 25 % rozlohy katastra obce. Súvislejšie lesné komplexy sa zachovali v okolí Magurky, Grapy, Javoriny, Hája, Žigmundky.

Záujmové územie je intenzívne využívané a tvorí ho priemyselný areál.

1.6.2 Fauna

Fauna katastrálneho územia obce Vavrečka je súčasťou lesnej zóny palearktiskej oblasti a pri náleží (podľa zoografického členenia) do vonkajšieho obvodu Západných Karpát (Beskydský okrsok západný). Druhovú zloženú živočíšstva Vavrečky je výsledkom dlhodobého fylogenetického vývoja, ktorý bol ovplyvňovaný horotvornými procesmi v geologických dobách a zmenami podnebia. Celkový charakter živočíšnych spoločenstiev v tejto oblasti podmieňuje geografická poloha opisovaného územia. Z hľadiska výškovej zonácie prevládajú tu podhorské a horské druhy, v najnižších polohách sa sporadicky objavujú južné teplomilné prvky.

Pôvodné živočíšne spoločenstva tejto oblasti boli do značnej miery pozmenené činnosťou človeka. Poľnohospodárstvo a urbanizácia vytvárali podmienky pre rozvoj agrobiocenózy a antropobiocenózy, ktoré vytlačali pôvodné druhy. Zoocenózy predmetnej oblasti možno topicky rozdeliť na spoločenstva súvislých lesov, poľných lesíkov a krovín (hôrno-poľný biotop), spoločenstva poľí a lúk, spoločenstva ľudských sídel a spoločenstva vôd (vodné toky a mokrade).

1.7 CHRÁNENÉ ÚZEMIA

V širšom riešenom území sa nachádzajú veľkoplošné a maloplošné chránené územia:

- Chránená krajinná oblasť Horná Orava - na jej území platí druhý stupeň ochrany prírody a krajiny. Pôvodne vyhlásená vyhláškou MK SSR č.110/1979Zb. a novelizovaná vyhláškou MŽP SR č. 420/2003Z.z.
- Chránené vtáčie územie Horná Orava vyhlásené vyhláškou MŽPSR č.173/2005 Z.z.
- Chránený strom 400-ročná Vavrekova lipa.

1.7.1 Lokality medzinárodného významu

Ramsarská lokalita Mokrade Oravskej kotliny predstavuje pôvodne rozsiahle rašeliniská a močiare, lesné aj nelesné rašeliniská vrchoviskového, slatinného a prechodného typu, vodné toky, krovité močiare aj vodnú nádrž Oravská priehrada. Územie sa na 90% prekrýva s územím CHKO Horná Orava. Významná fauna v území je nasledovná: žltáček čučoriedkový, bocian čierny, orol krikľavý, tetrov hôľniak, chapkáč poľný, močiarnica mekotavá a iné. Z flóry možno spomenúť: diablik močiarny, ostrica barinná, rojovník močiarny, kľukva močiarna, rosička anglická, ostroplod biely.

1.7.2 Európska sieť chránených území – NATURA 2000

- **Územie európskeho významu (ÚEV) - Ústie Bielej Oravy SKUEV0658.** Územie je navrhované z dôvodu ochrany biotopov európskeho významu: Lužné vrbovo – topolové a jelšové lesy (91EO).
- **Chránené vtáčie územie Horná Orava – SKCHVU008.** Horná Orava je jedným z troch najvýznamnejších území na Slovensku pre hniezdenie druhov kuvik vrabčí, chriaštel' poľný, d'ateľ trojprstý, tetrov hlucháň, terov hoľniak, orol krikľavý, bocian biely, bocian čierny a pravidelne tu hniezdi viac ako 1% národnej populácie druhov straškoščenochrbtý.

Priamo v záujmovom území nie sú vyhlásené žiadne chránené územia, resp. ich ochranné pásma.

2 KRAJINA, KRAJINNÝ OBRAZ, STABILITA, OCHRANA, SCENÉRIA

2.1 ŠTRUKTÚRA KRAJINY A VYUŽITIE ÚZEMIA

Scenéria krajiny je aj napriek priemyselnému využitiu lokality zaujímavá a pestrá. Uvedené plochy nezaberajú veľkú rozlohu, lesné plochy zasahujú k mestu Námestovo a zaujímavú scenériu vytvára vodná plocha Oravskej priehrady. Hladko modelovaný reliéf Oravskej kotliny kontrastuje s neďalekými masívmi Babej hory, resp. Pilska ako aj nižšími polohami Oravskej Magury a Oravských Beskýd.

Objekty prevádzky sú umiestnené v uzatvorenom a oplotenom priemyselnom areáli neďaleko zastavaného územia obce Vavrečka.

Okolité krajiny tvoria poľnohospodársky využívané plochy pôdy s vodnými tokmi a malými plochami lesnatého územia. V širšom území dominuje vodná plocha nádrže Oravská priehrada.

2.2 PRVKY ÚZEMNÉHO SYSTÉMU EKOLOGICKEJ STABILITY

Navrhovaná činnosť priamo nezasahuje do žiadneho prvku ÚSES.

V zmysle Generálneho nadregionálneho územného systému ekologickej stability (GN-ÚSES) Slovenska, ÚPN VÚC Žilinského samosprávneho kraja a Regionálny územný systém ekologickej stability okresu Námestovo sa v riešenom území nachádzajú nasledovné prvky územného systému ekologickej stability: nadregionálny teristický biokoridor Malá Fatra - Oravská Magura - Tatry, hydrický biokoridor a biocentrum nadregionálneho významu Oravská priehrada. V tejto časti katastra tečie aj rieka Biela Orava, ktorá s brehovými porastami tvorí hydrický biokoridor regionálneho významu Aluvium Bielej Oravy. Do katastra zasahujú biocentra regionálneho významu Volarčiská dolina a Slanický grúň. V katastri sa nachádza ešte viacero miestnych biocentier, miestnych biokoridorov a interakčných prvkov (ÚPNO Vavrečka, 2015, s.40-49).

Pre široké riešené územie vyčleňuje dokumentácia RÚSES okresu Dolný Kubín (1994) celú východnú časť Oravskej priehrady ako biocentrum nadregionálneho významu.

3 OBYVATEĽSTVO, JEHO AKTIVITY, INFRAŠTRUKTÚRA A KULTÚRNOHISTORICKÉ HODNOTY ÚZEMIA

3.1 DEMOGRAFICKÉ ÚDAJE

V roku 2011 žilo v obci celkovo 1403 obyvateľov, pričom žien bolo 703. Najväčšiu skupinu tvorili obyvatelia od 15 do 65 rokov. Obec je podľa kritéria vierovyznania homogénna s dominantným vierovyznaním až 95,15% populácie sa hlási k rímskokatolíckemu vierovyznaniu, 1,33 % bez vyznania a 1,69 nezistené vierovyznanie. (Zdroj: Štatistický úrad SR, SOBD 2011,)

Tab . č. 3: Bývajúce obyvateľstvo v obci Vavrečka (rok 2011 – SODB 2011)

Bývajúce obyvateľstvo v obci Vavrečka (rok 2011 – SODB 2011)				
ženy	0-14	15-65	66+	spolu
703	322	994	87	1403

Z hľadiska národnostnej štruktúry sa väčšina obyvateľov hlási k slovenskej národnosti – 97,12 %, česká národnosť bola zastúpená 0,14 %. Pri 1,05 % nebola zistená národnosť.

Pre demografický vývoj je vo všeobecnosti charakteristický znižujúci sa prirodzený prírastok obyvateľstva a starnutie populácie. V prípade obce Vavrečka bol zaznamenaný nárast počtu obyvateľov.

Tab . č. 4: Stav obyvateľstva v obci Vavrečka ku koncu obdobia (k 31.12.2014)

Stav obyvateľstva v obci Vavrečka ku koncu obdobia (k 31.12.2014)										
2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
1290	1335	1365	1357	1382	1402	1426	1412	1421	1424	1434

Zdroj: DataCubes, ŠÚ SR, 2015

Hustota obyvateľstva v obci je nad úrovňou Slovenska. Z dlhodobého hľadiska dochádza v obci k nárastu hustoty obyvateľstva. V roku 2004 dosiahla hustota hodnotu 142,49 a do roku 2014 stúpila na hodnotu 159,57.

3.2 SÍDLA

Obec Vavrečka leží v severnej časti žilinského kraja cca 2 km juhozápadne od okresného mesta Námestovo. Z dopravného hľadiska obec leží mimo nadradenú cestnú sieť. Spojenie s okolitými obcami zabezpečuje cesta II. triedy. Ide o cestu č. II/520 Tvrdošín.

Nadmorská výška stredu obce je 648 m.n.m. a priemerná hustota obyvateľstva je 144 obyvateľov/km². V rámci Slovenska patrí medzi husto zaľudnené obce. Celková plocha katastra je 8 955 282 m².

Podľa administratívno – správneho členenia územie obce Vavrečka hraničí s katastrálnymi územiami Ťapešovo, Námestovo a Tvrdošín.

V obci Vavrečka bolo v roku 2011 evidovaných 328 bytov. Bytov v rodinnom dome bolo 318 bytov. Najviac bytov bolo trvalo neobývaných z iných dôvodov (24) a z dôvodu zmeny vlastníctva (12).

Ukazovatele úrovne bývania a vybavenosti boli nasledovné: na jeden byt v obci v priemere pripadalo 3,8 osôb, pričom na jednu osobu pripadlo v priemere 25,4 m². Za obdobie rokov 1997 - 2011 bolo postavených z celkového počtu bytového fondu 133 domov.

3.3 PRIEMYSELNÁ VÝROBA

Reštrukturalizácia ekonomiky od konca osemdesiatych rokov mala významný dopad aj na zamestnanosť obyvateľstva v obci. Zmeny sa dotkli predovšetkým väčšiny

priemyselných odvetví. Za posledné roky v absolútnom vyjadrení tu zamestnanosť značne poklesla. V relatívnom vyjadrení sa v sledovanom období štruktúra zamestnanosti v priemyselnom odvetví vyvíjala nasledovne. Najviac obyvateľov v obci je zamestnaných v oblasti textilnom a drevárskom priemysle. Ďalej sú obyvatelia zamestnaní v sieťových odvetviach, ťažbe nerastných surovín a polygrafickom priemysle.

Od roku 2005 bol zaznamenaný pokles obyvateľov pracujúcich v priemysle. Punch Campus Námestovo, spol. s.r.o. - súčasný výrobný program tvorí výroba elektronických komponentov.

V areáli Punch Campus Námestovo, pôsobia iné spoločnosti :

- WAMP, s.r.o.
- SLC RALLY SPORTS s.r.o.
- EASTERN ELECTRONICS s.r.o.
- TFC CABLE ASSEMBLIES s.r.o.
- AWS - SLOVAKIA s.r.o.
- TONREC SLOVAKIA s.r.o.

a tiež areál PAN VAVREČKA priemyselný park.

Na území obce Vavrečka pôsobí niekoľko výrobných prevádzok. Jedná sa o malé prevádzky a sklady prevažne s počtom zamestnancov do 20 ľudí, orientujúce sa na drevospracujúci priemysel, drevovýrobu, nábytkársku výrobu. Sú to nasledovné: Drevoprodukt P+P, s.r.o, Autobusová doprava Feribus, Autobazár.Memon s.r.o., Plechoprodukt s.r.o, Carion Slovakia s.r.o., Tovercom – vysielateľ, Trade engineering, Heineken.

3.4 POĽNOHOSPODÁRSKA A LESNÁ VÝROBA

Pol'nohospodárstvo bolo odjakživa základným spôsobom rozvoja obce. Hospodársky najsilnejšou skupinou boli sedliaci. V 50-tych rokoch sa začalo budovať družstvo, čo bolo poznačené násilnou kolektivizáciou. Družstvo intenzívne obhospodarovalo ornú pôdu katastri a tiež bol vybudovaný hospodársky dvor pre živočíšnu výrobu.

Roľnícke družstvo Vavrečka-Ťapešovo - so sídlom v Ťapešove, má dva dvory - dva samostatné areály – na okraji zastavaného územia obce k.ú. Vavrečka a na okraji zastavaného územia k.ú. Ťapešovo. V súčasnosti družstvo sa zaoberá rastlinnou aj živočíšnou výrobou. Obhospodaruje 409,2205 ha poľnohospodárskej pôdy, z toho je 142,0466 ha orná pôda a 267,1739 ha sú trvalé trávne porasty. Živočíšna výroba - prevláda chov hovädzieho dobytku a rastlinná výroba - pestujú sa predovšetkým krmoviny a obilniny.

3.5 DOPRAVA A DOPRAVNÉ PLOCHY

Základnú komunikačnú kostru obce tvorí prieťah cesty II/520. Základná komunikačná kostra je neprimerane zaťažená ťažkou nákladnou dopravou. Železničná doprava v obci nie je. Územím prechádza hlavná cyklotrasa - oravská cyklomagistrála č. 006, ktorá vedie v trase cesty II. triedy a vzhľadom na nárast nákladnej dopravy v regióne nespĺňa požiadavky pre zmiešané vedenie cyklistov a automobilovej dopravy. Cesta II/520 prepája región na severe s Poľskou republikou a v smere na juhozápad st okresom Dolný Kubín a okresom Ružomberok. Cestný komunikácia č. 520 spája

oblasť s okresom Tvrdošín. V areáli Punch Campus Námestovo je vybudovaná vnútroareálová komunikačná sieť pre potreby spoločností sídlících v tomto areáli.

Železničná doprava: Keďže intravilánom obce železničná trať neprechádza, obyvatelia majú možnosť využiť vlakové spojenie jedine v meste Tvrdošín.

Letecká doprava: Najbližšie letiská sú v Žiline (82,6 km) a v Poprade (122,9 km).

3.6 PRODUKTOVODY A ODPADY

3.6.1 Vodné hospodárstvo

Obec Vavrečka má vybudovaný verejný vodovod, ktorý je v správe Oravskej vodárenskej spoločnosti Dolný Kubín a.s. a prenájme. Verejný vodovod pre obec je zásobovaný z dvoch zdrojov a to:

1. Vodné zdroje pitnej vody Javorina I, II, III
2. z Oravského skupinového vodovodu v správe OVS. a.s.

Obec Vavrečka nemá vybudovanú kanalizáciu, ale je vypracovaná PD s odkanalizovaním obce a pripojením na ČOV Námestovo.

Splaškové vody z obytných objektov sú v súčasnosti odvádzané do žump a následne likvidované. Dažďové vody sa zbierajú v cestných rigoloch a z nich jarkami a stružkami stekajú do potoka a na terén.

Odvádzanie vôd vzniknutých v posudzovanom objekte v areáli PUNCH Campus je riešené vnútroareálovou kanalizačnou sieťou. Areál je pripojený na vodovodnú prípojku.

3.6.2 Plynifikácia

Obec je plynifikovaná. Hlavným distribučným plynovodom je VTL plynovod s maximálnym prevádzkovým tlakom 40 bar. DN 200, PN 40 Námestovo, prostredníctvom VTL prípojky vedenej z VTL odbočky DN 200, PN 40. Pre zásobovanie obce je vybudovaná VTL/STL regulačná stanica plynu. Miestna sieť je v stredotlakovom prevedení.

3.6.3 Elektrická energia

Obec je zásobovaná elektrickou energiou z distribučných murovaných a stožiarových transformátorových staníc 22/0,4 kV, ktoré sú 22 kV prípojkami napájané zo vzdušných 22 kV elektrických sietí, a je plne elektrifikovaná.

3.6.4 Zásobovanie teplom

V riešenom území je vzhľadom na prevažný spôsob využívania územia na bývanie predurčený aj spôsob zásobovania teplom. Väčšina objektov má inštalovaný kombinovaný spôsob vykurovania.

Výrobná hala navrhovateľa v areáli Punch Campus je vykurovaná elektrickými konvektormi v administratívnej časti a výrobné priestory sú vykurované z taviacich pecí.

3.7 SLUŽBY

Jednotlivé kategórie občianskej vybavenosti zastúpené v obci, ich kapacity a kvalita, zodpovedajú významu obce v štruktúre osídlenia, počtu obyvateľov v jeho sídelných štruktúrach, polohe vo vzťahu k ostatným sídelným štruktúram. V zásade možno skonštatovať, zariadení sociálnej infraštruktúry sú v obci zastúpené primerane a pokrývajú potreby obce.

3.8 REKREÁCIA A CESTOVNÝ RUCH

Poloha obce, príroda Hornej Oravy, Oravská priehrada a kultúrne dedičstvo vytvárajú predpoklady pre rozvoj cestovného ruchu, či už ako miesto prímestskej rekreácie okresného mesta Námestovo, a tiež aj ako miesto cieľovej rekreácie zo vzdialenejších miest a regiónov. Tieto danosti už v minulosti podmienili vytvorenie rekreačnej oblasti pri vodnej ploche Oravská priehrada, ktorá je známou a vyhľadávanou oblasťou na rekreáciu pre návštevníkov z celého Slovenska. Spolu s prírodnými podmienkami Budínskej Magury a možnosťami na turistiku sú vytvorené podmienky na rekreáciu pre rekreatantov v čase letnej a zimnej sezóny. Je tu amfiteáter a lyžiarsky vleč.

V súčasnosti je potrebné posilniť hospodársku základňu obce poskytovaním služieb pre rekreáciu a cestovný ruch. Ide o rekreačné ubytovanie, stravovanie a súvisiace služby. Na rekreačné využitie je možné využívať turistické chodníky a cykloturistické trasy, ktoré je možné v zime využívať na bežkovanie.

Minerálne alebo liečebné pramene a kúpeľné zariadenia sa v riešenom území nenachádzajú.

3.9 KULTÚRNE A HISTORICKÉ PAMIATKY A POZORUHODNOSTI

V katastrálnom území Vavrečka sa nenachádza žiadna národná kultúrna pamiatka zapísaná v Ústrednom zozname pamiatkového fondu SR. Na riešenom území sa nenachádzajú žiadne plochy, ktoré by boli pamiatkovými územiami vyhlásenými podľa pamiatkového zákona, resp. pamiatková rezervácia. Na riešenom území sa nenachádzajú žiadne NKP evidované v ÚZPF ako chránená zeleň, nenachádzajú sa žiadne evidované archeologické náleziská. Zaujímavosťou je viac ako 400-ročná Vavrekova lipa, ktorá je vlastne spomienkou na zakladateľa obce.

3.10 ARCHEOLOGICKÉ NÁLEZISKÁ

Na riešenom území sa nenachádzajú žiadne archeologické náleziská evidované v CEAN. (Centrálne evidencie archeologických lokalít Slovenska).

4 SÚČASNÝ STAV KVALITY ŽIVOTNÉHO PROSTREDIA

V obci a v jej bližšom okolí nie je žiadny významnejší zdroj priemyselného znečistenia ovzdušia a vody. Potenciálnym zdrojom znečistenia vody a pôdy je poľnohospodárska výroba v súvislosti s používaním agrochemikálií, prípadne nedisciplinovanosťou pri rozvoze organických hnojív živočíšneho pôvodu.

Rozhodujúcim znečisťovateľom, ovplyvňujúcim stav životného prostredia a zdravia obyvateľov, je neexistujúca splašková kanalizácia. Ďalším z významných faktorov negatívne ovplyvňujúcimi životné prostredie skúmaného územia okrem vyššie uvedeného je aj hluk z dopravnej komunikácie č. II/520.

4.1 ZARIADENIA ODPADOVÉHO HOSPODÁRSTVA

Odvoz a likvidáciu komunálneho odpadu zabezpečuje firma Technické služby Námestovo. Odpadové hospodárstvo v obci je možné rozdeliť do skupín: odpad produkovaný obyvateľmi obce a pôvodcami odpadu - menšími prevádzkami v obci.

V súčasnosti v obci nie sú zberné miesta na separovaný zber. V obci je veľkoobjemový kontajner (VOK), ktorý je súčasťou cintorína na zber zelene (biologicky rozložiteľného odpadu a KUKA nádoby (110 l) na zber komunálnych odpadov. Separovaný zber sa realizuje predovšetkým do zberových vriec (ÚPNO Vavrečka, 2015, s.72-74).

VZN č. 4/2014 Obce Vavrečka o nakladaní s komunálnymi odpadmi:

Obec určuje pre zhromažďovanie komunálneho odpadu jednotný typ zberových nádob:

- kontajner KUKA 110 l z pozinkovaného plechu pre zmesový komunálny odpad,
- plastové vrecia alebo zberné nádoby určené obcou pre triedený zber jednotlivých zložiek komunálneho odpadu,
- veľkoobjemové kontajnery pre objemné odpady a drobné stavebné odpady.

Na území obce pre držiteľov zmesového odpadu a vlastníkov alebo správcov nehnuteľností, ktorí ukladajú zmesový komunálny odpad do zberných nádob – kontajner KUKA 110 l sa uplatňuje intervalový systém zberu 1 x za dva týždne.

Zber, prepravu, zhodnocovanie alebo zneškodňovanie zmesového komunálneho odpadu zabezpečuje oprávnená osoba na nakladanie s odpadmi.

Množstvový zber odpadov je zavedený pre právnické osoby a fyzickú osobu – podnikateľa. Pri množstvovom zbere si pôvodca komunálneho odpadu individuálne určí interval odvozu komunálnych odpadov: (1 x za týždeň, 1 x za dva týždne, 1 x za štyri týždne).

Obec zabezpečuje pre držiteľov drobných stavebných odpadov, držiteľov elektroodpadov z domácností, a držiteľov objemných odpadov odvoz odpadov najmenej 2 x za rok. V prípade potreby obec zabezpečí zber predmetných odpadov v častejšom intervale.

Na území obce sa zabezpečuje triedenie a zber týchto zložiek komunálneho odpadu: papier; plasty; kov; sklo; textil.

Zber a prepravu zabezpečuje obec a zhodnocovanie alebo zneškodňovanie triedených zložiek komunálneho odpadu zabezpečuje oprávnená osoba na nakladanie s odpadmi, s ktorou má obec uzatvorenú zmluvu.

4.2 OVZDUŠIE

Región Oravy bol v minulosti známy viacerými veľkými priemyselnými podnikmi s významnou produkciou emisií. V súčasnosti sa počet veľkých emitentov zredukoval a z veľkých producentov zostali Oravské ferozliatinárske závody s dvoma prevádzkami – v Istebnom a v Širokej.

Medzi menšie ale významne zdroje znečisťovania ovzdušia regiónu patria: AVEX electronics, s.r.o., STAKU PLUS, s.r.o., ZTS Strojárne, s.r.o., Colorspol, Pekárne a cukrárne RUSINA, s.r.o., Johnson Control's – lisovanie plastov, Spojená škola internátna (kotelňa na tuhé palivo), Slovnaft, a.s.

K znečisteniu ovzdušia v Oravskej kotline negatívne prispieva aj automobilová doprava, ktorej intenzita neustále narastá. Je to dané vysokou frekvenciou dopravy na trase Ružomberok – Námestovo – Poľská republika. Automobilová doprava okrem zvyšovania plynných emisií z výfukových plynov spôsobuje aj sekundárnu prašnosť. Ako vidieť z tabuľky znečistenie ovzdušia kleslo za posledné roky významným spôsobom. Pokles korešponduje so zmenou palivovej základne v sídle a modernizáciou výroby.

Tab . č. 5: *Produkcia emisií zo stacionárnych zdrojov v okrese Námestovo (v t/rok)*

Produkcia emisií zo stacionárnych zdrojov v okrese Námestovo (v t/rok)						
ZL	2009	2010	2011	2012	2013	2014
TZL	47,011	30,890	31,153	28,441	24,226	20,960
SO ₂	48,556	33,287	29,872	27,021	25,747	17,175
NO _x	27,575	28,244	25,325	24,914	22,871	20,584
CO	89,590	98,273	78,962	77,281	75,595	72,302
TOC	84,194	86,971	79,021	84,792	82,759	62,337

Zdroj www.air.sk

Vplyvom nepriaznivej klimageografickej polohy (teplotné inverzie v Oravskej kotline) sa exhaláty hlavne v jesennom a zimnom období koncentrujú v prízemnej vrstve ovzdušia. Naopak koncentrácie polietavého prachu sa zvyšujú pri normálnych klimatických situáciách a to už pri najmenších rýchlostiach vetra.

4.3 HLUK

Hlavným zdrojom hluku je hluk z miestnych komunikácií a cesty II. triedy prechádzajúcej v smere Ťapešovo - Tvrdošín.

V areáli Punch Campus je predpoklad zvýšených hodnôt hluku šírených z prevádzok v rámci areálu.

4.4 POVRCHOVÉ A PODZEMNÉ VODY

Znečistenie vôd je možné v súvislosti s poľnohospodárskou činnosťou, prípadne neriadeným skládkovaním. Vodné toky v rámci katastra ústia do vodnej nádrže Oravská priehrada.

Kvalita podzemných vôd môže byť ovplyvňovaná priesakom zo žump a septikov v obci v časti individuálne bytovej výstavby, priesakom z nesanovaných bývalých neriadených skládok komunálneho odpadu, poľných hnojísk a silážnych žľabov, ktorých technické a konštrukčné parametre nezamedzujú prieniku škodlivín do podzemných a povrchových vôd. Možným zdrojom znehodnotenia kvality podzemných a povrchových vôd je aj poľnohospodársky dvor v obci.

V riešenom území nebola evidovaná žiadna environmentálna záťaž ovplyvňujúca kvalitu podzemných vôd v lokalite.

4.5 RASTLINSTVO A ŽIVOČÍŠTVO

Charakter riešeného územia (priemyselná zóna), hustota osídlenia, existencia líniových dopravných koridorov a antropogénnych činností nedávajú predpoklad prítomnosti územne kvalitnej bioty. Rastlinstvo i živočíšstvo je vytlačené do miest s menšou degradáciou pôvodných biotopov viažucich sa k vodným tokom a plochám. Širšie okolie lokality, s prevahou poľnohospodárskej pôdy podmieňuje nízku biodiverzitu a ekologickú významnosť územia a poskytuje málo vhodné životné podmienky pre živočíšstvo.

4.6 ZDRAVOTNÝ STAV OBYVATEĽSTVA A CELKOVÁ KVALITA ŽIVOTNÉHO PROSTREDIA PRE ČLOVEKA

Na zdravotný stav obyvateľstva výrazne vplýva spôsob života, úroveň a kvalita prostredia, nevhodná skladba potravy a jej kontaminácia, v súčasnej dobe aj nízka úroveň zdravotníctva.

Príčinou týchto skutočností je chaotická a nesystémová exploatácia prírodných zdrojov, kontaminácia prostredia cudzorodými látkami, dlhodobý neriešený problém nakladania s odpadmi, narastajúca dopravná záťaž územia a mnoho ďalších faktorov. Vplyvom synergického pôsobenia vymenovaných elementov sa zvyšuje tlak na ľudský organizmus a vedie k postupnému nárastu chorobnosti populácie, prípadne úmrtnosti a k súbežnému znížovaniu strednej dĺžky života. Zdravotný stav obyvateľstva je vo všeobecnosti rovnaký na celom území Slovenska. Stredná dĺžka života pri narodení u mužov je 68,3 u žien 76,6 roka. V priemere sú tieto hodnoty o 5 - 8 rokov nižšie ako vo vyspelých štátoch.

V súčasnosti dostupné údaje neumožňujú dostatočne kvantitatívne určiť podiel kontaminácie životného prostredia na vývoji zdravotného stavu. Vplyv životného prostredia sa odhaduje na 15 - 20 %. V každom prípade ide o nezanedbateľnú zložku.

Medzi pozitívne faktory, ktoré ovplyvňujú kvalitu riešeného územia z hľadiska životného prostredia zaradujeme:

- krajinnú štruktúru so svojím prírodným a ekologickým potenciálom tvoreným lesným pôdnym fondom,
- rekreačný potenciál územia, hlavne územie v okolí vodnej nádrže Orava a v prírodných lokalitách Hornej Oravy
- hodnoty nehmotnej povahy, predstavované najmä historickou a kultúrnou tradíciou mesta, jeho historickou funkciou i celkovým génom loci mesta Námestovo,
- prevahu dobrých ekonomických podmienok pre život človeka,

Pre demografický vývoj je vo všeobecnosti charakteristický znižujúci sa prirodzený prírastok obyvateľstva a starnutie populácie. V prípade obce Vavrečka bol zaznamenaný nárast počtu obyvateľov. Počas sledovaného obdobia v priemere počet obyvateľov stúpol o 144 obyvateľov (10,04 %). K najvyššiemu nárastu došlo v roku 2005, kedy stúpol počet obyvateľov o 45 osôb. K rokom s najvyšším poklesom obyvateľstva patrili roky 2011, kedy klesol počet obyvateľov o 14.

Prirodzený prírastok obyvateľstva

Nasledujúca tabuľka prezentuje prirodzený prírastok/úbytok obyvateľstva v okrese, ako aj prirodzený prírastok v obci Vavrečka.

Tab . č. 6: Prirodzený prírastok Obec Vavrečka

Prirodzený prírastok Obec Vavrečka											
Rok	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Okres Námestovo HMPP	7,9	8,29	7,69	7,14	7,49	9,18	8,51	9,32	7,66	7,68	7,17
Prirodzený prírastok	12	19	10	5	13	10	16	21	15	6	13
Hrubá miera pr. príř.	9,4	14,51	7,41	3,69	9,48	7,25	11,27	14,97	10,59	4,22	9,1

Zdroj: ŠÚ SR, DataCubes, 2015

Vývoj ukazovateľa hrubej miery prirodzeného prírastku obyvateľstva v okrese v sledovanom období vykazuje pozitívny trend. Počet živonarodených prekračuje v obci počet zomrelých obyvateľov v každom roku. Najvyšší prirodzený prírastok bol zaznamenaný v roku 2011.

Celkový prírastok

Nasledujúca tabuľka prezentuje vývoj celkového prírastku na 1000 obyvateľov v okrese, ktorý je súčtom prirodzeného a migračného prírastku a absolútne hodnoty za obec. Celkový prírastok vykázal v okrese v sledovanom období vždy kladnú hodnotu.

Tab . č. 7: Celkový prírastok (- úbytok) Obec Vavrečka

Celkový prírastok (- úbytok) Obec Vavrečka											
Rok	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Okres Námestovo HMCP	6,75	6,73	7,15	5,44	6,72	7,35	6,29	8,49	6,04	6,7	4,95
Celkový prírastok	27	45	30	-8	25	20	24	18	9	3	10
Hrubá miera celk. príř.	21,16	34,38	22,22	-5,91	18,23	14,5	16,9	12,83	6,35	2,11	7

Zdroj: ŠÚ SR, DataCubes, 2015

Celkový prírastok v obci vykazuje nerovnomerný, ale pozitívny trend. K najvyššiemu prírastku došlo v roku 2005, kedy počet obyvateľov dosiahol hodnotu 45. K úbytku došlo len v roku 2007, kedy klesol počet obyvateľov o 8.

V úmrtnosti podľa príčin smrti, podobne ako v celej republike, tak aj v Žilinskom kraji i v okrese Námestovo a jeho sídlach dominuje úmrtnosť na ochorenia obehovej sústavy, predovšetkým ischemické choroby srdca a nádorové ochorenia. Vyšší počet úmrtí v dôsledku chorôb obehovej sústavy je čiastočne i v dôsledku poklesu úmrtí na ostatné choroby, najmä infekčné. Ľudia sa dožívajú vyššieho veku, v ktorom často dochádza k degeneratívnym chorobám srdca a ciev. Na prírastku týchto ochorení sa podieľajú aj civilizačné faktory ako sú napr. nedostatok telesnej námahy, stres, životné prostredie, nesprávna výživa, fajčenie, alkohol, narkománia a pod.